

Asia: VN/17595/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1 § Kansallisen rokotusohjelman rokotteet ja rokotukset

Ok.

2 § Riskiperusteisesti annettavat kansallisen rokotusohjelman rokotteet

Ok.

3 § Rokotukset Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa

Ok.

4 § Rokotukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa

Ehdotetun säännöksen mukaan korkeakouluopiskelijoille, joilta puuttuu kansallisen rokotusohjelman mukainen suoja jäykkäkouristusta, kurkkumätää, tuhkarokkoa, vihurirokkoa, sikotautia ja vesirokkoa vastaan, tarjottaisiin rokotuksia suojan täydentämiseksi. Riskiryhmiin kuuluville opiskelijoille tarjottaisiin rokotuksia influenssaa ja A- ja/tai B-hepatiitteja vastaan. Ehdotetun säännöksen mukaan opiskelijaterveydenhuollossa tarjottaisiin riskiryhmille suunnatuista rokotuksista vain influenssa- ja hepatiittirokotteita, mikä vastaisi pitkälti nykyistä käytäntöä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos määrittelee käytettävät rokotteet ja rokotusaiheet. Rokotukset on lueteltu liitteessä 1.

Keusoten huomiot:

Asetustekstin luonnoksesta puuttuva hinkuyskä tulisi lisätä asetukseen. Liitteessä hinkuyskäkomponentin sisältävä rokote eli dtap- rokote on.

Tartuntatautilain luonnoksen 49 § kanssa yhdessä tämä asetusluonnos ei riittävän selvästi määritä, mitä rokotustoimintaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rokotustoiminnalta edellytetään ja mitä tosiasiallisia velvoitteita hyvinvointialueelle syntyy.

Jää epäselväksi, tuleeko korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon tarjota muita rokotteita kuin mitä asetuksessa luetellaan. Asetuksessa luetellaan asiakkaalle maksuttomia valtion hankkimia rokotteita. Kuitenkin tartuntatautilain luonnoksessa sanotaan, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa tulee järjestää myös kansallista rokotusohjelmaa täydentävät sekä myös muut tarvittavat rokotteet. Tulisiko asetuksessa lukea selvyuden vuoksi esimerkiksi, että lisäksi opiskeluterveydenhuollossa tulee järjestää kansallista rokotusohjelmaa täydentävät sekä myös muut tarvittavat rokotteet. Tai, jos on ollut tarkoitus asetuksella rajata rokotustoiminta koskemaan vain asetuksessa lueteltuja rokotteita, tulisi ilmaisun olla tarkempi, esimerkiksi korkeakouluopiskelijoille tarjotaan vain tai vähintään seuraavia rokotteita.

Jos korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rokotusten järjestämisvelvoite on laajempi kuin mitä asetusluonnoksessa luetteloidaan ja tartuntatautilain luonnoksen mukaan opiskelija voi saada vastaavat rokotteet myös hyvinvointialueelta syntyy lakiin ristiriitainen vaikutelma. Tartuntatautilainluonnoksen ja perustelumuistion mukaan hyvinvointialueen velvoite antaa rokotteita oli tarkoitus rajata valtion maksamien asiakkaille maksuttomien rokotteiden antamiseen. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rokotuksia koskeva lainpykälä ei saa antaa opiskelijalle tai viranomaiselle sellaista käsitystä, että opiskelijan tulee saada hyvinvointialueelta sellaisia rokotteita, mitä lainsäätäjä ei ole ajatellut velvoittaa hyvinvointialueen tehtäväksi toisaalla laissa. Tällä tarkoitan ennen kaikkea asiakkaan itsemaksettavia reseptillä ostettavia rokotteita. Tällaisia olisivat esim. matkailurokotteet, eläinlääketieteen opiskelija työharjoitteluun mahdollisesti tarvittava omakustanteinen rabiesrokote, lyhytaikaisen tai ajoittaisen TBE-riskialueella oleskelun vuoksi opiskelijan mahdollisesti toivoma omakustanteinen TBE-rokote tms. Omakustanteiset rokotukset edellyttävät lääkärin yksilöllistä lääketieteellistä arviota rokotteiden tarpeesta, vasta-aiheista ja haittavaikutuksista suhteessa potilaan terveydentilaan, reseptin teon ja pistoajan toteuttamisen.

Tällä hetkellä THL suosittelee ennaltaehkäisevää rabiesrokotussarjaa Suomessa kaikille henkilöille, jotka mahdollisesti altistuvat rabiesvirukselle opintoihin liittyvissä työharjoitteluissa. Tällaisia voisivat olla osa eläinlääketieteen opiskelijoista. Onko tällainen rokote tartuntatautilain luonnoksessa mainittu muu tarvittava rokote, joka korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitetuille opiskelijoille?

Esimerkiksi maa- ja metsätaloustieteen ja biologian opinnoissa opiskelija voi joutua liikkumaan alueilla, joilla on kohonnut TBE-riski ilman, että opiskelija asuu kyseisellä alueella. Koska korkean TBE-riskin alueen hyvinvointialue on velvollinen tarjoamaan rokotteiden alueella myös pitkäaikaisesti oleskeleville, niin ko. hyvinvointialue arvioi, millainen oleskelu katsotaan pitkäaikaiseksi. Lyhytaikaisessa tai ajoittaisessa oleskelussa rokote jäänee omakustannettavaksi, mutta reseptin ja itse rokotepistoksen annon voisi ilmeisesti saada korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta.

Työnjako korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja hyvinvointialueen välillä tulisi olla selvempi, eikä jättää rajauksia neuvotteluiden varaan. Epäselvää on myös tartuntatautilainluonnoksen yhteistyövelvoitteen osapuolet, tarkoitetaanko hyvinvointialueella sitä aluetta, jossa opiskelija asuu vai sitä, jossa hän opiskelee, vai sitä, jossa hän suorittaa opiskeluharjoittelua. Yhteistyöosapuolia voi olla paljon. Hyvinvointialueen yhteistyövelvoitteista säädetään Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä.

5 § Rokottaminen

Asetusluonnoksessa 2 momenttia on ehdotettu täsmennettävän siten, että laillistetun ammattihenkilön tehtävään opiskelevan henkilön oikeus rokottaa täsmennettäisiin koskevan vain tilanteita, kun opiskelija toimii laillistetun ammattihenkilön tehtävässä. Tämä on selkeä lisäys.

Perustelutekstin mukaan "Lääkäriin vastuuta rokotustoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta täsmennettäisiin myös siten, että se sisältäisi myös sen, että rokotteen antajalla on mahdollisuus konsultoida lääkäriä. Konsultaatiomahdollisuus voi olla tarpeen esimerkiksi rokotuksen vasta-aiheiden tai yllättävän haittavaikutuksen vuoksi." Asetustekstin luonnoksessa ei kuitenkaan lue lääkärin konsultaatiomahdollisuudesta ja jos se haluttaisiin, tulisi se asetukseen lisätä.

Rokottaminen on enimmäkseen ennaltaehkäisevää kiireetöntä toimintaa, eikä rokotusta anneta ennen kuin on varmistuttu, ettei vasta-aiheita ole. Hyvät ohjeet ja perehdytys ovat tärkeitä ja vähentävät konsultoinnin tarvetta. Konsultaatiota voidaan käytännössä myös porrastaa. Ensi sijassa konsultoidaan kokenutta toista rokottajaa samassa työpisteessä tai tiimissä. Voidaan myös nimetä erityisiä rokotushoitajia, jotka osaavat neuvoa useimmissa kysymyksissä. Kiireettömät lääkärin konsultaatiot tilanteissa, joissa em. toimet eivät riitä ovat järjestettävissä. Kiireellistä toimintaa on vain anafylaksian tai siihen verrattavissa olevan tilanteen hoito. Rokottajalla on oikeus ja velvollisuus aloittaa anafylaksia-ensihoito ja tarvittaessa soittaa 112. Rokotuksia annetaan monissa ympäristöissä ja esim. lääkärin ja hoitajien kiirevastaanotoilla ja vuodeosastolla lääkärin konsultaatio akuutissa hätätilanteessa onnistuu omassa yksikössä. Sote-keskuksissa tai sairaaloissa, joissa on MET-tiimi, se voidaan hälyttää. Rokotuksia annetaan kuitenkin myös kouluilla ja asumispalveluyksiköissä. On syytä punnita, onko tarpeellista rakentaa ja ylläpitää kiireellisten etälääkärikonsultaatioiden väylää näihin tilanteisiin, pahimmillaan se voi lykätä 112 soittamista.

6 § Rokotusta koskevien tietojen merkitseminen potilasasiakirjoihin

Ok.

7 § Harvinaiset rokotteet, vasta-aineet ja tutkimusaineet

Ok.

8 § Lääkäriin ja hammaslääkäriin ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista

Ok.

9 § Laboratorion tartuntatauti-ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista ja siihen liitettävät mikrobikannat tai näytteet

Ok.

10 § Voimaantulo

-

Muita kommentteja

Tämä lausunto on Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lausunto Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntöön luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta (VN/17595/2026).

Paula Hiljanen

Tartuntataudeista vastaava lääkäri, Keski-Uudenmaan hyvinvointialue